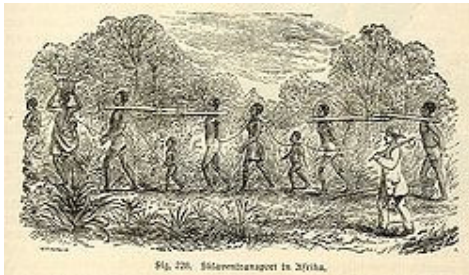

Mijn weekblad

Redacteur Ton Oosterhuis

Deze week wil ik in *Mijn weekblad* even stilstaan bij de merkwaardige grillen van de historie. Een recente ervaring bij een historisch onderzoek leidt mij tot wat filosofie over het gevaar dat kan schuilen in idealistische dromen.

Een afbeelding van de slavenhandel in een geschiedenisboekje van de vorige eeuw

Een onthutsende conclusie en het gevaar van dromen

Jaren geleden schreef ik in mijn biografie over *Lumey de vossenstaart* het volgende: “Men zou kunnen zeggen dat de beschouwer van de vaderlandse geschiedenis in onze tijd niet meer zo sterk de behoefte heeft alleen maar helden bij ons voorgelicht te ontwaren. We kunnen misschien wat beter de werkelijkheid verdragen zoals die was. Die grotere openheid voor een realistische geschiedschrijving in plaats van de romantische die in een vorige eeuw hoogtij vierde, maakt het ook mogelijk te erkennen dat de geschiedenis niet altijd een samenhang vertoont tussen goede wil en goede uitkomsten. Waardevolle rozen zijn gekweekt op de mestvaalt van miezerig menselijk gedoe. Iemand is niet een groot mens omdat hij iets groots heeft verricht. Belangrijke historische beslissingen zijn vaak terug te voeren tot kleine, egoïstische motieven. En omgekeerd is menige ramp voortgekomen uit de goede wil van mensen

die de historische gevolgen van hun idealistisch handelen niet konden overzien.”

Deze maand leg ik de laatste hand aan een boek over een bepaalde fase in de geschiedenis van Amerika. Daarbij was een analyse van de slavernij onontkoombaar. Het leidde mij tot een onthutsende conclusie: Ik citeer:

“Over slavernij wordt doorgaans alleen maar gesproken en geschreven in felle contrasten. Zwart tegenover wit. En dan wel met die merkwaardige omkering: wit was zwart en zwart was wit. Blanken waren beulen en zwarten waren slachtoffers. Deze visie op een compromisloos conflict is vooral gebaseerd op de afschuwwekkende verhalen uit de 18^e en 19^e eeuw. De schreeuwende behoefte aan arbeidskrachten voor de plantages deed toen miljoenen negers ontvoeren uit Afrika en vervoeren naar Amerika. Die beelden bleven branden op het netvlies en werden ook geprojecteerd naar alle eeuwen daarvoor en daarna.

Nu, bijna vier eeuwen later, heeft de beschaafde 21ste eeuw de slavernij afgeschaft. Er jagen geen slavenhalers meer door de Afrikaanse wouden, er liggen in de Afrikaanse havens geen schepen meer te wachten op hun menselijke lading. Als er nu slachtoffers zijn in de eindeloze stamoorlogen, worden ze niet meer gevangen genomen en afgevoerd naar de slavenmarkt met bestemming Amerika of Arabië. Er zijn immers geen slavenmarkten meer. Dus worden de vijanden niet verkocht, maar gedood. Van jaar tot jaar vallen er tienduizenden, soms honderdduizenden of nog meer slachtoffers. De wereld verandert steeds, maar zelden ten goede. Ooit fungeerde de slavenhandel als een huimaan alternatief voor genocide.”

Begrijp mij asjeblijft niet verkeerd. Ik pleit niet voor een terugkeer naar de slavenhandel. Maar ik waarschuw wel voor het gevaar van dromen. Bij de troonbestijging van koning Willem Alexander worden we uitgenodigd onze dromen voor de toekomst van ons land op papier te zetten. Daar is niets mis mee. Integendeel. Idealistische dromen zijn het zout der aarde. Maar dan wel begeleid door nuchtere analyses van alle mogelijke gevolgen met historische voorbeelden als leidraad.